

KIRSTI PENTTILÄ

Jenny d’Héricourt – vapaus? veljeys? tasa-arvo?

Jeanne-Marie-Fabienne ”Jenny” Poinsard syntyi 1809 luterilais-kalvinistiseen perheeseen Franche-Comtén maakunnassa lähellä Sveitsin rajaa, Besançonin kaupungissa. Hän muutti äitinsä ja siskonsa kanssa Pariisiin kelloseppäisän kuoleman jälkeen. Nimen d’Héricourt hän omaksui isänsä suvun kotipaikan mukaan.

Jeanne-Marie-Fabienne ”Jenny” Poinsard syntyi 1809 luterilais-kalvinistiseen perheeseen Franche-Comtén maakunnassa lähellä Sveitsin rajaa, Besançonin kaupungissa. Hän muutti äitinsä ja siskonsa kanssa Pariisiin kelloseppäisän kuoleman jälkeen. Nimen d’Héricourt hän omaksui isänsä suvun kotipaikan mukaan.

Valmistuttuaan 18-vuotiaana opettajaksi d’Héricourt piti Pariisissa yksityistä sisäoppilaitosta. Hän avioitui, mutta muutti miehensä luota pois tämän uskottomuuden takia. Lapsettomana hän omistautui opiskelulle ja työnteolle. Hän perehtyi yksityisesti homeopaattiseen medisiinään, pätevoityi kättilöksi ja avasi oman naisten- ja lastentautien vastaanoton. Tekijänimellä Félix Lamb häneltä ilmestyi romaani *Le fils du réprouvé*.

Vapaamielisiin tasavaltalaisiin ihanteisiin kasvanut d’Héricourt kiinnostui taistelevan republikanismin aatteesta ja toiminnasta Heinäkuun monarkian lopulla. Etenkin naisten oikeudet ja niiden toteutuminen yhteiskunnassa tulivat hänelle tärkeiksi. Osana moni-ilmeistä uutta nai-

saktivismiin aaltoa d’Héricourt perusti naisten keskustelupiirin ja eturyhmän. 1848 vallankumouksen jälkeen hän tuki sosialisti Jeanne Deroinin valintaa parlamenttiin.

Étienne Caber’n lehdestä *Le Populaire* tuli d’Héricourtin keskeinen julkaisuväylä. Toinen tärkeä foorumi hänelle oli torinolainen *La Ragione*. Kolmas lehti, Charles Fauvety’n toimittama avustama *Revue philosophique et religieuse*, jota myös Charles Renouvier ja Émile Littré avustivat, painoi d’Héricourtin kuuluisaksi tehneet kriitikit. Hän arvosteli voimakkaasti miehen ylemmyyteen uskovaa Proudhonia, joka oli radikaalisuudestaan huolimatta juuttunut vanhakantaisiin perhearvoihin. Sattumoisin he olivat ikätovereita, kumpikin Pariisiin kotiutuneita besançonilaisia. d’Héricourtin kiistakirjoitussarja (1856-7) käännettiin saman tien englanniksikin. Osansa arvostelusta saivat myös aikakauden lukuisat muut reformaattorit sekä katolinen kirkko.

Brysselissä 1860 julkaistu *La femme*

affranchie. Réponse à MM. Michelet, Proudhon, E. de Girardin, A. Comte et autres novateurs modernes muodostui d'Héricourtin pääteokseksi. Se osoitti perehtymystä utopistisocialistien ja näiden kiistakumppanien teorioihin. Erityishuomio kohdistui naisen olemuksesta ja asemasta velloneeseen väittelyyn. Kaksiosaisessa teoksessa tarkasteltiin ensin kärjistyneen naisongelman ratkaisuyrityksiä, joita muiden muassa Ernest Legouvé ja Émile de Girardin olivat tarjonneet. Sitten d'Héricourt luonnosteli oman naisia ohjeistavan näkemyksensä tasa-arvon toteutumisesta.

Hän erotti uskonnolliset utopismit (saint-simonistit, fusionistit, philadelphiaiset) varsinaisista poliittisista utopismeista (egalitaarit, unitaarit, ikarialaiset). Edellisillä naisten oikeudet korostuivat enemmän. Saint-Simonia ja Fourieria seuraavia ajattelusuuntia arvioidessaan d'Héricourt tunnusti näiden tärkeän pohjatyön naisasiassa. Polttavaksi muodostuneessa seksuaalirikityksessä d'Héricourt asettui silti toiselle kannalle kuin vapaan

rakkauden kannattajat. Näin hän otti etäisyyttä yhtä hyvin Saint-Simonin ja Fourierin perinteitä yhdistelleeseen Prosper Infantiniin kuin myös ay-feministi Flora Tristaniin.

d'Héricourt ei kuitenkaan nähnyt mitään perustetta sille, että 'tavarain, naisten ja lasten yhteisömuutoksen' kieltäjän pitäisi saman tien syleillä proudhoni-laistyyppistä patriarkaalisuutta. Hän ei myöskään tyytynyt asettamaan huonon todellisen tilanteen rinnalle omaa idealisoitua vaihtoehtoaan. Hän painotti, että naiset oli petetty kumouksellisissa vallan uusjaoissa, jotka kyllä olivat edistäneet monia muita tarpeellisia uudistuksia. Liian monet työläisten vapautusmiehet kokivat naiset kilpailijoikseen, jolloin naisemansipaatio uhkasi yhteistä hyvää. d'Héricourt kohtasi ehkä eniten arvostelua ja vähättelyä sen tähden, ettei liittynyt varauksetta edistysrintamaan ja jakanut niin monien aikalaistensa uskoa automaattiseen kehitykseen.

1863 hän siirtyi Yhdysvaltoihin. Hän toimi kymmenen vuotta Chicagossa

yhteistyössä sikäläisten naisasianaiden kanssa. d'Héricourtin yksilöllisyyskorostus näytti saavan parempaa vastakaikua Mary Livermoren, Kate Newell Douglassin ja Elizabeth Cady Stantonin johtamilta amerikkalaisilta feministeiltä. *Femme affranchie* julkaistiin New Yorkissa 1864 pääotsikolla *A Woman's Philosophy of Woman*. Lehtiin, joita d'Héricourt avusti, kuuluivat *The Agitator* ja *Le droit des femmes*. Kymmenen USA-vuoden jälkeä d'Héricourt palasi kotimaahansa. Hän kuoli 1875. Testamenttiin sisältyi toive *Femme affranchien* huokeasta uusintapainoksesta.

Jenny d'Héricourt ei saanut juurikaan kannattajia oman aikansa Ranskassa. Huolimatta etevästä ja monipuolisesta osallistumisestaan aikansa aatekeskusteluun tämä vähän tutkittu naisfilosofi ei näytä vielääkään pääsevän hakusanaksi edes ranskalaisiin tietoteoksiin.